

تحلیل سیاست‌های دولت بر قیمت گوشت قرمز در ایران با تاکید بر امنیت مواد غذایی

ابوالفضل شاه آبادی و زهرا تشکری¹

چکیده

تامین امنیت غذایی از طریق افزایش تولید و دسترسی همگان جهت تهیه مواد غذایی برای جمعیت در حال رشد از مهم‌ترین هدف‌های برنامه‌ای کشور است. متغیر قیمت به عنوان مهم‌ترین عامل در دستیابی به مواد غذایی به طور مستقیم و غیر مستقیم تحت تاثیر عملکرد دولت قرار دارد. در واقع دولت‌ها با اتخاذ سیاست‌های خاص هر بخش مستقیماً بر روند تولید و قیمت محصولات آن بخش مداخله می‌نمایند و از طرف دیگر نیز با اعمال سیاست‌های کلان اقتصادی به طور غیر مستقیم این متغیرها را تحت تاثیر رفتار خود قرار می‌دهند. تحقیق حاضر به بررسی تاثیر سیاست‌های ارزی، مالی و پولی بر بازار گوشت قرمز ایران در طول برنامه‌های اول تا چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۸۶-۱۳۶۸) پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد افزایش قیمت گوشت قرمز که با اثرپذیری مثبت از تغییرات حجم نقدینگی متاثر از اجرای سیاست‌های ارزی، مالی و پولی دولت به دلیل عدم تناسب رشد قیمت عوامل و نهاده‌های تولید از یک سو و چسبندگی سطح دستمزدها و نرخ بالای بیکاری از سوی دیگر منجر به متضرر شدن تولیدکننده و مصرف‌کننده در بازار گوشت قرمز گردیده است. لذا به منظور حمایت همزمان از مصرف‌کننده و تولیدکننده در راستای ایجاد امنیت غذایی و افزایش قدرت رقابت‌پذیری تولید گوشت قرمز ضروریست سیاست‌های ارزی، مالی و پولی در خصوص تقویت و بهبود زمینه‌های فنی و دانشی کلیه فعالیت‌های تولیدی بوده و به منظور جلوگیری از آثار و تبعات منفی کنترل قیمت‌ها شاهد عدم دخالت مستقیم دولت در سیستم قیمت‌گذاری باشیم.

طبقه بندی JEL: E42, E52, Q18

واژه‌های کلیدی: شاخص قیمت گوشت قرمز، سیاست ارزی، سیاست پولی، سیاست مالی، امنیت غذایی

مقدمه

با توجه به اهمیت تامین غذایی در فرآیند توسعه اقتصادی، بحث امنیت غذایی همواره در کشورهای در حال توسعه مطرح بوده است و متغیر قیمت مواد غذایی به عنوان یک متغیر کلیدی اثرگذار بر عرضه و تقاضای مواد غذایی و محصولات کشاورزی مورد توجه سیاست‌گذاران بوده است. قیمت‌ها در واقع بیانگر ارزش نسبی کالاها هستند و در مواردی که قیمت‌ها قادر به ایفای وظایف خود از جمله هدایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در بازار نباشند زمینه دخالت دولت در مکانیزم قیمت فراهم می‌شود. در این حالت دولت به طور مستقیم از طریق سیاست‌های خاص بخش کشاورزی همانند سیاست قیمت‌گذاری (قیمت کف، قیمت سقف) در بازار دخالت می‌کند.

1 به ترتیب ابوالفضل شاه آبادی، استادیار دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی دانشگاه بوعلی سینا، همدان و زهرا تشکری کارشناس ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

کند و در حالت غیر مستقیم دولت مستقیماً سطح قیمت‌ها را مشخص نمی‌کند بلکه سیاست‌های کلان اقتصادی آن به طور غیرمستقیم بر سطح قیمت‌ها اثرگذار می‌باشد. امروزه تأثیرپذیری قیمت محصولات کشاورزی و غذایی از سیاست‌های کلان اقتصادی به نحو وسیعی در ادبیات اقتصادی مورد توجه اقتصاددانان قرار گرفته است. مطالعاتی که در ایران جهت بررسی تأثیرپذیری شاخص قیمت مواد غذایی از سیاست‌های کلان اقتصادی صورت پذیرفته نتایج نشان داده است در کوتاه مدت شاخص قیمت مواد غذایی با نرخ ارز و حجم نقدینگی رابطه مثبت و با بازبودن درجه اقتصادی رابطه عکس دارد (قطمیری و همکار، ۱۳۸۴) که می‌توان علت رابطه اخیر را ناشی از عدم قدرت رقابت‌پذیری محصولات تولید داخل در فضای بین‌الملل دانست. همچنین افزایش حجم پول، نرخ ارز و نرخ سود بانکی منجر به افزایش قیمت مواد غذایی در بلندمدت می‌گردد. اعظم زاده شورکی و همکاران (۱۳۸۹) همچنین رابطه مثبت و معناداری بین تغییرات در هزینه‌های دولت و قیمت مواد غذایی وجود دارد. حاجیان و همکاران (۱۳۸۶) ضمن اینکه این رابطه مثبت بین متغیرهای پولی همانند عرضه پول و نرخ بهره بر قیمت غذایی در چین نیز تأیید می‌گردد. پنگ و همکاران (۲۰۰۴). نتایج مطالعه دیگری که به منظور بررسی قیمت غذا و سیاست‌های پولی در خصوص کشور هند انجام شده نشان می‌دهد رابطه یک طرفه و بلندمدتی بین عرضه پول و قیمت مواد غذایی وجود دارد. ادنان و همکاران (۲۰۱۰). و همچنین در مطالعه ای که به منظور بررسی وجود رابطه بین قیمت کالا، پول و تورم در اقتصاد ایالات متحده آمریکا پرداخته شده نتایج حاکی از وجود رابطه تعادلی و پویا بین هر سه عامل ذکر شده می‌باشد. برون و همکاران (۲۰۱۰). با عنایت به اینکه در میان مواد غذایی گوشت قرمز به عنوان منبعی سرشار از پروتئین، ویتامین و مواد معدنی جزء اقلام اساسی در سبد مصرفی خانوار محسوب می‌گردد اما مصرف آن در ایران به دلایل متعدد و از جمله بالا بودن قیمت آن کمتر از حد استاندارد می‌باشد، لذا بنابر نتایج مطالعات انجام شده در این تحقیق نحوه تأثیرگذاری سیاست‌های مالی و پولی و ارزی بر بازار گوشت قرمز در طول برنامه‌های توسعه اقتصادی (۸۶-۱۳۶۸) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

روش تحقیق

مقاله حاضر با بهره‌گیری از روش تحلیلی به بررسی رابطه بین سیاست‌های مالی، پولی و ارزی با بازار گوشت قرمز پرداخته است و در این راستا از متغیرهای کسری بودجه و حجم نقدینگی و نرخ ارز به عنوان متغیرهای سیاست مالی و پولی و ارزی، شاخص قیمت خرده‌فروشی گوشت قرمز و عرضه و تقاضای گوشت قرمز بهره‌گرفته شده است. شایان ذکر است داده‌های آماری مورد نیاز در این مطالعه از اطلاعات مستند بانک مرکزی و وزارت جهاد کشاورزی استخراج گردیده است.

نتایج و بحث

در ایران فرآورده‌های حیوانی و به طور عمده گوشت قرمز به دلیل مشکلات متعدد نقش کمتری در تأمین کالری مورد نیاز بدن داشته‌اند به طوری که مصرف آن به ویژه در مناطق روستایی و در گروه‌های کم درآمد در سطح حداقل و نامطلوب است که یکی از دلایل آن بالا بودن و افزایش مستمر قیمت گوشت قرمز است. بر اساس جدول (۱) با بررسی روند عرضه و تقاضای واقعی گوشت قرمز طی دوره مورد مطالعه می‌توان بیان داشت به استثنای برخی سالهای برنامه سوم توسعه اقتصادی گوشت قرمز همواره با مازاد عرضه مواجه بوده در حالیکه همواره شاهد شکاف قابل توجه مابین تقاضای مطلوب با عرضه گوشت قرمز در طول دوره مورد مطالعه می‌باشیم، به بیان

دیگر بدلیل عدم تناسب مابین رشد قدرت خرید اقشار مختلف جامعه با نرخ رشد نقدینگی و نرخ تورم شاهد کاهش قابل توجه تقاضای سرانه گوشت قرمز در بسیاری از دهک‌های جامعه و در نتیجه تهدید کالری مورد نیاز و امنیت غذایی قشر وسیعی از افراد جامعه می‌باشیم. ذکر این نکته ضروری است که با توجه به پایین بودن سطح مصرف سرانه ایران نسبت به کشورهای پیشرفته با لحاظ کردن مصرف سرانه اتحادیه اروپا (۱۶.۵ کیلوگرم) بعنوان مصرف سرانه مطلوب مشخص می‌گردد مازاد عرضه واقعی موجود نه بعلت توان بالای تولید داخلی بلکه به لحاظ پایین بودن سطح تقاضا از سوی مصرف‌کنندگان می‌باشد و در این خصوص شاهد شکاف قابل توجه مابین تقاضای مطلوب با عرضه داخلی می‌باشیم.

جدول (۱) روند عرضه و تقاضای گوشت قرمز به تفکیک برنامه‌های توسعه سالهای ۸۶-۱۳۶۸ - واحد: هزارتن

برنامه چهارم توسعه		برنامه سوم توسعه		برنامه دوم توسعه		برنامه اول توسعه		شرح
انتهای	ابتدای	انتهای	ابتدای	انتهای	ابتدای	انتهای	ابتدای	
۱۳۸۶	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۷۹	۱۳۷۸	۱۳۷۴	۱۳۷۲	۱۳۶۸	
۹۳۲.۸	۸۴۱	۹۶۳	۷۵۷	۷۶۸	۷۵۲.۳	۷۴۳	۶۹۷	عرضه کل گوشت قرمز
۹۰.۷	۷۹۴	۸۳۹	۷۵۱	۷۵۱	۶۸۶	۶۸۶	۶۵۴	تقاضای واقعی گوشت قرمز
۱۱۸۰.۲	۱۱۴۴.۹	۱۱۲۷.۶	۱۰۵۹.۶	۱۰۴۲	۹۷۶.۵	۹۴۸.۵	۸۸۷۷.۵	تقاضای مطلوب گوشت قرمز
۲۹.۹		۱۷.۲		۲۱.۰۶		۴۵.۲		میانگین شکاف سالانه عرضه و تقاضای واقعی
-۲۷۳.۸		-۲۸۳.۶		-۲۴۰.۲		-۱۹۶.۴		میانگین شکاف سالانه عرضه و تقاضای مطلوب

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی، آمارنامه کشاورزی، جلد ۲ سال‌های ۸۶-۱۳۶۸

یکی از گزینه‌های مطرح در حالت وجود کسری تولید و یا افزایش‌های ناگهانی در قیمت هر محصولاتی تامین آن از طریق واردات می‌باشد که این امر به خصوص در سال‌های اخیر به وفور در خصوص گوشت قرمز صورت گرفته است. بدین صورت که دولت همواره از ابزار واردات و عرضه گوشت وارداتی با نرخ پائین‌تر از نرخ داخلی آن اقدام به عرضه گوشت قرمز در جهت حمایت از مصرف‌کننده و به خصوص اقشار آسیب‌پذیر به پشتوانه سیاست ارزی تقویت ارزش پول ملی (و به عبارتی تعیین قیمت داخلی پائین پول‌های خارجی) و ارزش‌های حاصل از فروش نفت نموده است. آنچه در این خصوص مهم است ضربه منفی واردات بر توان تولید داخلی کشور است و چاره آن را باید در اصلاح مصارف ارز حاصل از فروش نفت و همچنین سیاست‌گذاری ارزی جستجو نمود چراکه از یک طرف به علت عدم تناسب نرخ تورم با نرخ رشد ارز مطابق جدول (۲) شاهد ارزان شدن گوشت وارداتی نسبت به قیمت تولید داخلی آن می‌باشیم که در این شرایط به علت وجود تورم داخلی قدرت خرید مصرف‌کنندگان دائماً تغییر می‌یابد. بنابراین خرید کالای خارجی که تحت تاثیر تورم نیست برای مصرف‌کنندگان به صرفه‌تر می‌شود. لذا اگر دولت و بانک مرکزی به تناسب تفاوت تورم داخلی و خارجی نرخ ارز را تغییر ندهند این اقدام منجر به کاهش قدرت رقابت تولید داخلی نسبت به تولید خارجی می‌گردد و از طرف دیگر تامین منابع مورد نیاز از طریق ارزش‌های حاصل از فروش نفت به عنوان یک دارائی ثابت تجدیدنشدنی منجر به رونق واردات و شناخت آن به عنوان داروی شفابخش مشکلات اقتصادی و کمبودها و تبدیل شدن واردات به عنوان ابزار تهدید تولیدکنندگان و در نهایت افزایش کسری بودجه و

تشدید تورم در بلندمدت می‌گردد.^۱ و در مجموع شاید این روند در کوتاه‌مدت موجب مهار قیمت گوشت گردد اما در بلندمدت اینگونه سیاست‌های ارزی موجب انحراف انگیزه فعالین اقتصادی در حوزه تولید گوشت قرمز همانند سایر فعالیت‌ها می‌گردد و بنابراین در بلندمدت به دلیل شکاف بین مصرف داخلی با تولید داخلی وضعیت آینده بازار و امنیت غذایی را زیر سؤال می‌برد.

جدول (۲) نرخ رشد ارز و تورم به تفکیک برنامه‌های توسعه سالهای ۸۶-۱۳۶۸

برنامه اول توسعه		برنامه دوم توسعه		برنامه سوم توسعه		برنامه چهارم توسعه		شرح
ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	
۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۷۴	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۶	
۴.۳	۱۳.۳	۰	۰	۰	۵.۳	۳.۵	۱	نرخ رشد ارز رسمی
۱۷.۴	۲۲.۹	۴۹.۴	۲۰.۱	۱۲.۶	۱۵.۲	۱۰.۴	۱۸.۴	نرخ رشد قیمت‌ها (تورم)

ماخذ: بانک مرکزی، بانک اطلاعات سری‌های زمانی

بودجه از مهم‌ترین ابزارهای مهم سیاست مالی در دست دولت می‌باشد که خود مشتمل بر دو بخش درآمد و هزینه می‌باشد و دولت موظف است با تهیه بودجه‌های جاری و عمرانی و با استفاده از تاثیر دخل و خرج خود دستیابی به اهداف بخش‌های صنعت، کشاورزی و خدمات را تسهیل نماید. نکته مهم در تنظیم بودجه وجود تعادل از نظر دخل و خرج بوده و کسری بودجه امری استثنائی و از نظر اقتصادی قابل توجیه باشد. با نگاهی به وضعیت مالی دولت در جدول (۳) ملاحظه می‌گردد طی سالهای ۸۶-۶۸ به استثنای سالهای ۷۳-۷۵ و ۸۰ دولت همه ساله با کسری بودجه روبرو بوده است.

جدول (۳) وضعیت مالی دولت به تفکیک برنامه‌های توسعه سالهای ۸۶-۱۳۶۸ - واحد: میلیارد ریال

برنامه اول توسعه		برنامه دوم توسعه		برنامه سوم توسعه		برنامه چهارم توسعه		نام متغیر
ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	
۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۷۴	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۶	
۳۱۷۴.۶	۲۰۲۵۰.۷	۴۱۵۷۵.۷	۹۲۳۱۵.۷	۱۰۴۶۴۰.۸	۲۵۵۰۰۰.۴	۲۸۷۶۶۹.۴	۴۷۲۹۹۵	درآمدها
۴۳۱۶.۷	۲۰۸۸۶.۹	۴۱۳۲۰.۹	۹۲۷۵۹.۶	۱۰۵۰۴۹.۲	۳۰۴۲۲۹.۴	۴۴۸۵۲۲.۸	۵۶۹۰۳۶.۶	پرداخت‌ها
-۱۱۴۲.۱	-۶۳۶.۲	+۲۴۴.۵	-۴۴۳.۹	-۴۰۸.۴۸	-۴۹۲۲۹.۱۶	-۶۰۸۵۳.۴	-۹۶۰۴۱.۶	کسری بودجه

ماخذ: بانک مرکزی، بانک اطلاعات سری‌های زمانی

آنچه در رابطه با کسری بودجه مهم است چگونگی نحوه تامین و تاثیرگذاری آن بر رشد سایر فعالیت‌های اقتصادی و در این مقاله لزوماً بخش دآمداری کشور می‌باشد. تامین کسری بودجه می‌تواند از طریق انتشار اوراق مشارکت و در واقع دریافت وام از مردم باشد که این

۱ در اقتصاد کلان این پدیده تحت عنوان بیماری هلندی مشهور است. این عنوان در سال ۱۹۷۷ برای نام‌گذاری پدیده کاهش تولید در هلند پس از کشف گاز طبیعی در دهه ۶۰ بوجود آمد. "بیماری هلندی" در واقع یک مفهوم اقتصادی است برای توضیح رابطه بین بهره برداری از منابع طبیعی و کاهش تولید. به این صورت که افزایش در منافع به دست آمده از منابع طبیعی (مانند نفت و گاز) به دلیل اینکه (تبادل ارز exchange rate) را افزایش می‌دهد، تولید را در اقتصاد یک کشور کاهش خواهد داد. البته نمی‌توان گفت همیشه این بیماری باعث کاهش تولید می‌شود و ممکن است عوامل دیگر موثر باشند.

روش هر چند در کشورهای پیشرفته از روش‌های مرسوم است اما در کشور ایران نقش تعیین‌کننده‌ای ندارد از اینرو بخش عظیم کسری بودجه دولت تا قبل از سالهای برنامه سوم از طریق استقراض از بانک مرکزی و بعد از آن از طریق بهره‌گیری از تسهیلات تکلیفی نظام بانکی و برداشت از حساب ذخیره ارزی تامین گشته است. بهره‌گیری وسیع دولت از تسهیلات تکلیفی نظام بانکی منجر به محدودیت اعتبارات برای بخش خصوصی و افزایش هزینه اعتبارات گردیده که در پی آن با افزایش هزینه تولید، میزان تولید کاهش یافته و این امر نهایتاً منجر به بروز رکود در بخش تولید کشور گردیده است. افزون بر آن افزایش مخارج دولت عموماً همراه با افزایش حجم پول می‌باشد که بدنبال کاهش تولید منجر به افزایش سطح قیمت‌ها می‌گردد. همین‌طور تامین کسری بودجه از طریق برداشت از حساب ذخیره ارزی منجر به افزایش حجم پول و نهایتاً تورم می‌گردد چراکه به دنبال افزایش حجم پول از طریق انتشار اسکناس قدرت خرید بیشتری به جامعه داده شده که در برابر افزایش کالا و خدمات را می‌طلبد که در صورت عدم پاسخگویی به علت فعال نبودن بخش تولید، افزایش قیمت نتیجه طبیعی کسری بودجه و تامین آن به این شکل می‌باشد. یکی دیگر از اهرم‌های اساسی دخالت دولت در اقتصاد سیاست‌های پولی می‌باشند. در واقع دولت از طریق انتشار اسکناس و تعیین ارزش آن بوسیله حجم اسکناس در گردش افزون بر امور اقتصادی در سهم‌بری گروه‌های اجتماعی از تولید ناخالص داخلی نیز دخالت می‌کند. بنا به نظر مکاتب اقتصادی هرچند دولت‌ها با اعمال سیاست‌های پولی انبساطی از طریق متغیرهایی چون افزایش حجم نقدینگی سعی در افزایش تولید دارند اما اثر این سیاست‌ها تنها در کوتاه‌مدت بوده و در بلندمدت فقط منجر به افزایش سطح قیمت‌ها می‌گردد. از طرف دیگر اتخاذ سیاست‌های پولی انبساطی در اصل ناشی از کسری بودجه دولت و عامل بلاواسطه افزایش قیمت‌ها می‌باشند. با نگاهی به روند سیاست‌های پولی ایران مشخص می‌گردد تا قبل از سال‌های برنامه سوم دولت از ابزار حجم نقدینگی به طور گسترده‌ای برای پوشش و تامین کسری بودجه خود استفاده نموده است و در سال‌های بعد هرچند استقراض دولت از بانک مرکزی ممنوع اعلام گردید اما به دنبال افزایش درآمدهای دولت ناشی از صادرات نفت حجم نقدینگی همچنان با افزایش مواجه بوده است. در مجموع می‌توان بیان داشت مجموعه سیاست‌های اتخاذ شده در زمینه ارزی، پولی و مالی هر سه منجر به افزایش حجم نقدینگی گردیده‌اند، لذا در ادامه به بررسی رابطه بین حجم نقدینگی و چگونگی اثرگذاری آن بر قیمت گوشت قرمز می‌پردازیم. بر اساس جدول (۴) شاهد ارتباط تنگاتنگ مابین روند نرخ رشد نقدینگی و شاخص قیمت خرده‌فروشی گوشت قرمز در طول برنامه‌های توسعه اقتصادی (۸۶-۶۸) می‌باشیم و میانگین تفاوت نرخ رشد نقدینگی و نرخ رشد شاخص قیمت خرده‌فروشی گوشت قرمز کمتر از ۱۰ درصد بوده و از اینرو تأثیرپذیری قیمت گوشت قرمز از حجم نقدینگی کاملاً مشهود است. هرچند افزایش قیمت گوشت قرمز متناسب با نرخ رشد نقدینگی و نرخ تورم منجر به افزایش انگیزه تولید می‌گردد. اما عدم تناسب مابین نرخ رشد قیمت گوشت قرمز و نرخ تورم با قدرت خرید اقشار جامعه منجر به کاهش توان خرید مصرف‌کننده گوشت قرمز شده است چراکه به دنبال افزایش حجم نقدینگی، رشد قیمت‌ها در جامعه و نیز رشد قیمت گوشت قرمز، شاهد افزایش اندک در دستمزد و حقوق و نرخ بالای بیکاری و در نتیجه کاهش قدرت خرید قشر قابل توجهی از جامعه می‌باشیم. بنابر گزارشات بانک مرکزی در بین اقلام گروه هزینه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها بیشترین سهم از کل هزینه خالص یک خانوار شهری معادل ۲۵.۶ درصد متعلق به هزینه انواع گوشت می‌باشد که این نسبت برای خانوار روستایی برابر است با ۲۳.۹ درصد می‌باشد. لذا شاهد افزایش قابل توجه قیمت‌های داخلی گوشت قرمز و عدم جبران قدرت خرید اقشار آسیب‌پذیر سبب جایگزین نمودن سایر اقلام خوراکی با گوشت قرمز می‌باشیم.

جدول (۴) روند نرخ رشد نقدینگی و شاخص قیمت خرده‌فروشی گوشت قرمز به تفکیک برنامه‌های توسعه سالهای ۸۶-۱۳۶۸

نام متغیر	برنامه اول توسعه		برنامه دوم توسعه		برنامه سوم توسعه		برنامه چهارم توسعه	
	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه	ابتدای برنامه	انتهای برنامه
نرخ رشد نقدینگی	۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۷۴	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۶
نرخ رشد شاخص قیمت خرده‌فروشی گوشت قرمز ۱۳۸۳=۱۰۰	۱۹.۵	۳۴.۲	۳۷.۶	۲۰.۱	۲۹.۳	۳۰.۲	۳۴.۳	۲۷.۷
	-۰.۲	۲۸.۶	۵۵.۹	۲۵	۱۷.۳	۹.۲	۷.۲	۲۲.۹

ماخذ: بانک مرکزی، بانک اطلاعات سری‌های زمانی

در خصوص تولید نیز باید خاطر نشان ساخت رشد اندک قیمت‌ها گرچه به مثابه انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری و افزایش تولید معرفی می‌گردد اما این امر تنها در شرایطی مهیا است که تورم نتیجه سیاست آگاهانه دولت باشد و از سوی دیگر، رشد قیمت نسبی عوامل تولید متناسب با نرخ تورم جامعه بوده باشد. در ایران حرکت فزاینده قیمت گوشت قرمز نشان‌دهنده عقب‌ماندگی تولیدات بخش دامداری کشور نسبت به رشد جمعیت و افزایش هزینه عوامل تولید است. چراکه تولیدکننده از یک سو با عرضه گوشت وارداتی دولتی با قیمتی پایین‌تر از قیمت تمام شده داخلی آن و لذا پوشش بخشی از سهم بازار توسط گوشت وارداتی مواجه شده و از سوی دیگر به دنبال تورم موجود و قیمت بالای نهاده‌های تولید با افزایش قیمت تمام شده تولیداتش مواجه گردیده است و به علت لحاظ سیاست‌های دولت در زمینه قیمت‌گذاری اقلام اساسی در سبد مصرفی خانوار مجاز به افزایش قیمت محصولاتش در حد پوشش دادن هزینه‌ها نبوده و لذا این اقدام یک طرفه دولت در جهت حمایت از مصرف‌کننده با اثرگذاری کوتاه مدت بر کاهش سطح قیمت‌ها در بلندمدت منجر به کاهش و یا ترک فعالیت از سوی دامدار و زیان هر دو طرف عرضه‌کننده و مصرف‌کننده گردیده از اینرو در صورتی که دولت همزمان با اتخاذ سیاست‌های ارزی، مالی و پولی انبساطی و با آگاهی از اثرات مثبت این سیاست بر سطح قیمت‌ها اقدام به حمایت از تولیدکنندگان از طریق ایجاد تحولات فنی و دانشی در زمینه‌های بهبود کیفیت تغذیه دام، استانداردسازی جایگاه نگهداری دام، بهبود شاخص‌های بهره‌وری، آموزش نیروی انسانی و سرمایه‌گذاری در به‌گزینی نژاد دام نماید منجر به کاهش هزینه تولید دامدار و در نتیجه کاهش قیمت تمام شده و افزایش قدرت رقابت‌پذیری می‌شود. لذا منطقی است در بلندمدت با ایجاد شفافیت در قیمت‌ها و برقراری تعادل نسبی در قیمت عوامل تولید موفق به تشویق تولیدکننده در زمینه حضور در این بخش و افزایش عرضه محصولاتش هم در داخل و هم در بازارهای صادراتی گردد و در نتیجه مصرف‌کننده نیز با بازاری باثبات و منطقی به لحاظ تولید و قیمت‌ها مواجه می‌گردد و شاهد تحول فنی در حوزه محصولات کشاورزی و ایجاد امنیت غذایی و افزایش مصرف سرانه گوشت در راستای سلامت جامعه و بهره‌وری نیروی کار خواهیم بود. شایان ذکر است نتایج حاصل از تحلیل فوق با نتایج بدست آمده از مطالعات حاجیان و همکاران (۱۳۸۶)، اعظم‌زاده شورکی و همکاران (۱۳۸۹)، قطمیری و همکاران (۱۳۸۴)، ادنان و همکاران (۲۰۱۰)، پنگ و همکاران (۲۰۰۴) و برون و همکاران (۲۰۱۰) سازگاری کامل را نشان می‌دهد.

نتیجه‌گیری کلی

افزایش سطح قیمت‌ها به دنبال افزایش حجم نقدینگی ناشی از اجرای سیاست‌های انبساطی مالی و پولی دولت و عدم هماهنگی مابین سیاست‌های ارزی با سیاست‌های پولی و مالی منجر به بروز مشکلاتی در هر دو سوی عرضه و تقاضای بازار گوشت قرمز شده است. لذا با

توجه به وجود ارتباط مستقیم بین حجم نقدینگی، کسری بودجه دولت و نرخ ارز با قیمت گوشت قرمز و در تضاد قرار گرفتن نتایج حاصل از سیاست‌های مالی و پولی انبساطی (به لحاظ تاثیر مثبت بر سطح قیمت‌ها) و کنترل دولت بر بازار ارز به پشتوانه ثروت‌های نفتی با هدف دولت به منظور تامین امنیت غذایی دور از انتظار نبوده و فراهم کردن محیط مناسب و مساعد اقتصادی از طریق انضباط در سیاست‌های کلان اقتصاددین راستای ایجاد تحولات فنی و دانشی به منظور افزایش تولید و کاهش هزینه تمام شده و در نهایت حمایت همزمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده از سوی دولت پیشنهاد می‌گردد.

منابع

- اعظم‌زاده شورکی. م، خلیلیان. ص (۱۳۸۹) بررسی اثر سیاست‌های پولی بر قیمت غذا در ایران، نشریه اقتصاد توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)، ۲۴(۲): ۱۸۴-۱۷۷.
- قطمیری. م، هراتی. ج (۱۳۸۴) بررسی اثرات متغیرهای کلان بر شاخص قیمت مواد غذایی با استفاده از یک الگوی خود توضیح با وقفه-های توزیع شده در مورد ایران ۷۹-۱۳۳۸، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، ۲۳(۲۳): ۲۳۵-۲۲۱.
- رزاقی، ا (۱۳۷۱). اقتصاد ایران، انتشارات نشر نی، تهران.
- حاجیان م. خلیلیان ص و دلیری ا (۱۳۸۶) بررسی تاثیر سیاست‌های پولی و مالی بر متغیرهای عمده بخش کشاورزی ایران، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، ۴(۴): ۴۷-۲۷.
- Adnan Q. and M. Siddiqui (2010) Food price and money supply: a Causality analysis for the Indian economy. *American-Eurasian Journal*, 8(5): 494-496.
- Peng A. M Merchant and M Reed (2004) Identifying monetary impacts on food price in China: a VEC model approach, *Paper for Presentation at the American Agricultural Economics Association Annual Meeting in Denver*.
- Browne F and D.Cronin (2010) Commodity price, money and inflation, *Journal of Economics and Business*, 62: 331-345.
- <http://www.cbi.ir>.
- <http://www.bina.ir/news/index.php>.

Analysis of government policies on the price of meat in Iran, with an emphasis on food security

Abolfazl Shahabadi, Zahra Tashakori ¹

Abstract

Food security through increased production and availability for preparing food for growing population is the main goals of the program. The variable price as the most important factor in achieving food directly and indirectly affected by performance of government. Indeed, governments adopted specific policies for each sector are directly involved on the production process and prices of its products, And the other hand, with applying macroeconomic policies also indirectly these variables are affected by their behavior. The present study investigated the effect of exchange, fiscal and monetary policies on the market meat in Iran during the first to the Fourth Economic, Social and Cultural programs of Iran in during the period 1368- 1386. The results show, The increased Meat prices with the positive reception of the liquid volume changes has been affected the implementation of government exchange, financial and monetary policies but due to lack of proportion of input prices and production factors on the one hand and sticky of wages and high unemployment rate on the other side has resulted Producer and consumer to incur losses in the meat market. Therefore, in order to support the producers of consumer in same time for food security and increase competitiveness of meat production, is Essential that exchange, financial and monetary policies to be parallel for strengthen and improve the technical knowledge of all production activities. And In order to avoid the negative consequences of price controls, lack of government direct involvement in pricing system.

JEL Classification: E42, E52, Q18

Keywords: Meat Price Index, Exchange policy, Monetary Policy, Fiscal Policy, Food Security

---

1. Abolfazl Shahabadi, Department of Economics, Bu-Ali Sina University, and Zahra Tashakori MA Students of Department of Economics, Azad Islamic University Arak Branch
shahabadia@gmail.com